

BESLUT

KF

2003-11-03

INKOM LÄNSSTYRELSEN STOCKHOLMS LÄN Naturvårdsenheten
2003 -11- 17
Kommun nr:

Beslut om bildande av naturreservat Exerman-Hersby i Vallentuna kommun

Kommunfullmäktiges beslut 2003-11-03

1. Kommunfullmäktige beslutar att, med stöd av 7 kap. 4 § miljöbalken (1998:808), i enlighet med Förslag till beslut om bildande av naturreservat Exerman-Hersby i Vallentuna kommun, daterat 2003-10-15, förklara det område som avgränsats på bifogad karta inom Vallentuna kommun, bilaga 1, som naturreservat.
2. Reservatets namn ska vara *Exerman-Hersby naturreservat*.

Syftet med reservatet ska vara att bevara ett för naturvården och vetenskapen värdefullt urskogslignande naturområde och dess skyddsvärda växt- och djurliv. Områdets värde för friluftslivet ska också tas tillvara. Om konflikt uppstår mellan friluftsliv och naturvård så har naturvårdens intresse företräde.

Ett annat syfte med naturreservatet är också att visa och informera allmänheten hur naturliga miljöer, strukturer och processer fungerar och ser ut i de variations- och biologiskt rika skogsmiljöerna inom Exerman – Hersby.

(3 bilagor)

Namn	Exerman-Hersby naturreservat
Kommun, registerområde	Vallentuna och Österåker
Lägesbeskrivning	Reservatet är beläget ca 7,5 km öster om Brottbys i Vallentuna kommun
Socken	Össeby-Garn i Vallentuna kommun
Topografisk karta	11 I SO Uppsala
Ekonomisk karta	11 I 1J Undal
Fastighet	Vallentuna Fastarby 1:4 i Stockholms län
Area	66,5 ha
Markägare	Östanå Fideikommiss AB
Förvaltare	Vallentuna kommun

Reservatsföreskrifter

För att tillgodose syftet med reservatet beslutar kommunfullmäktige i Vallentuna kommun med stöd av 7 kap. 5, 6 och 30 §§ miljöbalken samt 22 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd m.m. att nedan angivna föreskrifter ska gälla i reservatet.

Föreskrifter med stöd av § 7:5 i miljöbalken om inskränkningar i rätten att förfoga över fastighet inom reservatet

Utöver föreskrifter och förbud i lagar och författningar är det förbjudet att:

1. avverka eller skada träd och buskar eller utföra annan skoglig åtgärd,
2. ta bort eller upparbeta dött träd eller vindfälle,
3. bedriva täkt eller annan verksamhet som kan förändra områdets topografi som att gräva, spränga, schakta, dika, utfylla, tippa eller utföra annan mekanisk markbearbetning,
4. framföra motordrivet fordon med undantag av lättare älgdragare vid transport av fällt vilt,
5. anlägga väg,
6. anordna upplag,
7. uppföra byggnad eller annan anläggning,
8. dra fram mark- eller luftledning,
9. kalka, använda kemiska bekämpningsmedel eller gödselmedel,
10. införa för området främmande växt- eller djurart,
11. sätta upp tavla, plakat, affisch, skylt eller liknande anordning,
12. jaga fågel.

Utän tillstånd från naturvårdsförvaltaren är det förbjudet att:

13. anlägga stig.

Föreskrifter med stöd av § 7:6 i miljöbalken om skyldighet att tåla visst intrång

Markägare, arrendator och annan innehavare av särskild rätt till marken förpliktigas tåla att följande anordningar utförs och åtgärder vidtas för att tillgodose ändamålet med reservatet:

1. utmärkning av reservatets gränser samt uppsättning av reservatsskyltar och övriga upplysningsskyltar,
2. naturvårdande åtgärder enligt fastställd skötselplan.

Föreskrifter med stöd av § 7:30 i miljöbalken om vad allmänheten har att iaktta inom reservatet

Utöver föreskrifter och förbud i lagar och författningar är det förbjudet att:

1. förstöra eller skada berg, jord eller sten genom att borra, hacka, spränga, rista, gräva, måla eller liknande,
2. bryta kvistar, fälla eller på annat sätt skada levande eller döda träd och buskar eller skada vegetationen i övrigt genom att gräva upp växter såsom ris, örter, mossor eller lavar eller ta bort vedlevande svampar,
3. störa djurlivet genom att t ex klättra i boträd, fånga eller döda däggdjur, fåglar, kräldjur och groddjur,
4. fånga och insamla ryggradslösa djur,
5. medföra hund som inte är kopplad med undantag för jakträttsinnehavare,
6. tälta mer än ett dygn,
7. elda,
8. sätta upp tavla, plakat, affisch, skylt eller göra inskrift,
9. framföra motordrivet fordon,
10. cykla eller rida,
11. bedriva organiserad lägerverksamhet.

Föreskrifternas ikraftträdande

Föreskrifterna träder i kraft tre veckor efter den dag då författningen utkom från trycket i länets författningssamling.

Föreskrifter om naturvårdsförvaltningen

1. Vallentuna kommun meddelar föreskrifter om naturvårdsförvaltningen genom att fastställa bifogade skötselplan (bilaga). Fastställelsen omfattar inte den ekonomiska planen.
2. Naturvårdsförvaltare skall vara Vallentuna kommun.

Skötsel och förvaltning

Med stöd av 3 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. fastställer kommunfullmäktige i Vallentuna bifogad skötselplan (bilaga 2) med mål, riktlinjer och åtgärder för reservatets skötsel och förvaltning.

I enlighet med 2 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. är Vallentuna kommun i Stockholms län förvaltare i naturvårdshänseende för naturreservatet.

SKÄLEN FÖR KOMMUNFULLMÄKTIGES BESLUT

Områdets naturvärden

Exerman-Hersbyreservatet ingår i Tärnanområdet, ett 130 km² stort skogsområde som är klassat som riksintresse för friluftsliv. Reservatet utgörs av en mosaik av olika skogsmiljöer vilket delvis kan förklaras av områdets varierande topografi. Det är det största kvarvarande skogsbeståndet i Tärnanområdet som är relativt opåverkat av skogsbruk.

Hällmarkstallskog och granskog av frisk ristyp upptar största arealen. Det förekommer också inslag av gransumpskog och alkärr. Granbestånden är 110-160 år gamla medan tallarna kan vara upp till 300 år. I anslutning till bergsbranter vid sjön Tärnans östra strand finns rika bestånd av asp och ett mycket artrikt fältskikt dominerat av örter.

Området hyser en mycket stor biologisk mångfald. Inom reservatet har påträffats ett fyrtiotal rödlistade (mer eller mindre) hotade arter. Flertalet av dessa är vedlevande insekter men även mossor, lavar och vedsvampar är organismgrupper som är rikt representerade. Många av de rödlistade arterna är starkt knutna till områden med lång skogskontinuitet och kräver tillgång på död ved i olika former. På tallhällmarkerna finns en större tjäderspelplats. Karaktärsarter i fågelfaunan är också järpe och olika hackspettsarter.

Exerman-Hersby är ett för trakten stort sammanhängande naturskogsområde med förekomst av många rödlistade arter och arter som indikerar höga naturvärden. Områdets värden uppmärksammades bl a vid skogsvårdsstyrelsens nyckelbiotopsinventering 1993-98. Nyckelbiotoper är mindre skogsmiljöer där man finner eller kan förväntas finna rödlistade arter. Inom reservatsområdet påträffades tre nyckelbiotoper. De arter och naturtyper som utgjort grund för att området föreslås som reservat anges i skötselplanen, bilaga 2.

Ärendets beredning

Kommunstyrelsen i Vallentuna kommun beslutade 2001-09-10 att tillsätta en projektorganisation för bildande av naturreservatet Exerman – Hersby. Arbetet har enligt kommunstyrelsens beslut genomförts enligt arbetsgången genomförandebeskrivning, brev till och kontakt med markägarna, värdering, förhandling med markägarna, förslag till beslut med skötselplan och remiss till samtliga sakägare, avtal med markägaren och reservatsbeslut i kommunfullmäktige.

Eftersom en del av det föreslagna naturreservatet är beläget inom Österåkers kommun så beslutade kommunfullmäktige i Österåker 2002-02-18 att medverka i bildandet av naturreservatet Exerman-Hersby och att överlåta åt Vallentuna kommun att driva förhandlingen med ägaren Stiftelsen Danvikens Hospital för Österåkers kommun.

Vallentuna kommun inledde år 2002 överläggningar med fastighetsägarna om att bilda ett naturreservat i området. Samråd skedde underhand med markägarna, Länsstyrelsen, Skogsvårdsstyrelsen, Naturskyddsföreningen och Österåker kommun. Efter förhandlingar träffade Vallentuna kommun och Österåker kommun en överenskommelse med respektive fastighetsägare om intrångsersättning för det tilltänkta reservatet. Fastighetsägaren godkände samtidigt förslaget till naturreservat.

Reservatsförslaget har enligt 25 och 26 §§ förordningen om områdesskydd m.m. sänts för samråd till Östanå Fideikommiss AB, Stiftelsen Danvikens Hospital, Länsstyrelsen i Stockholms län, Naturvårdsverket, Skogsvårdsstyrelsen, Roslagens polismästarstrukt, Sveriges Geologiska Undersökning, samhällsbyggnadsnämnden och myndighetsnämnden för teknik och miljö i Vallentuna, Österåkers kommun, Bromseby och Gillberga-Grundby VSF och till berörda jakträttsinnehavare samt hyresgäster i torpen Exerman och Bromseby. Olika synpunkter har framförts främst om tillgängligheten till reservatet.

Vallentuna kommuns bedömning

Områdets förhållandevis stora orörda barnnaturskog har ett mycket högt naturvärde. I området finns flera hotade och hänsynskrävande växt- och djurarter. Skogsavverkningar och annan exploatering skulle innebära att områdets naturvärden skulle äventyras. Med anledning av detta har Vallentuna kommun tagit upp frågan om bildande av ett naturreservat.

Kommunen bedömer att ett naturreservat i det aktuella området överensstämmer med kommunens översiktsplan och är förenliga med hushållningsbestämmelserna i 3 kap. miljöbalken.

Kommunen finner vid en vägning mellan enskilda och allmänna intressen i enlighet med 7 kap. 25 § miljöbalken att det för att skydda och bevara ovanstående naturvärden finns skäl att besluta om att bilda ett naturreservat i området samt att förordna om föreskrifter för att skydda området samt att fastställa en skötselplan. För att uppnå det starka skydd som behövs för områdets naturvärden bör föreskrifterna bland annat omfatta förbud mot såväl exploateringsföretag som skogsbruk.

HUR MAN ÖVERKLAGAR

Detta beslut kan överklagas hos Länsstyrelsen i Stockholms län, se bilaga 3.

Beslut i detta ärende har fattats av kommunfullmäktige i Vallentuna kommun 2003-11-03.

Sten-Ake Adlivankin
Kommunstyrelsens ordförande

Kjell Johansson
Kommundirektör

Bilagor

1. beslutslista
2. skötselplan
3. hur man överklagar

Sändlista

Akten

Samhällsbyggnadsnämnden

Myndighetsnämnden för teknik och miljö

Österåkers kommun, 184 86 Österåker

Östanå Fideikommiss AB, Östanå, 184 91 Åkersberga

Stiftelsen Danvikens Hospital, Danvikshem, 131 31 Nacka

Länsstyrelsen i Stockholms län, Box 22 067, 104 22 Stockholm

Naturvårdsverket, 106 48 Stockholm

Skogsvårdsstyrelsen, Portalgatan 2B, 754 23 Uppsala

Roslagens polismästardistrikt, Box 133, 183 22 Täby

Sveriges Geologiska Undersökning, Box 670, 751 28 Uppsala

Riksantikvarieämbetet, Box 5405, 114 84 Stockholm

Lantmäterimyndigheten i Stockholms län, Box 47700, 117 94 Stockholm (efter laga kraft)

Försvarsmakten, Högkvarteret, 107 85 Stockholm

Sändlistan är borttagen i denna version
eftersom den innehåller personuppgifter.

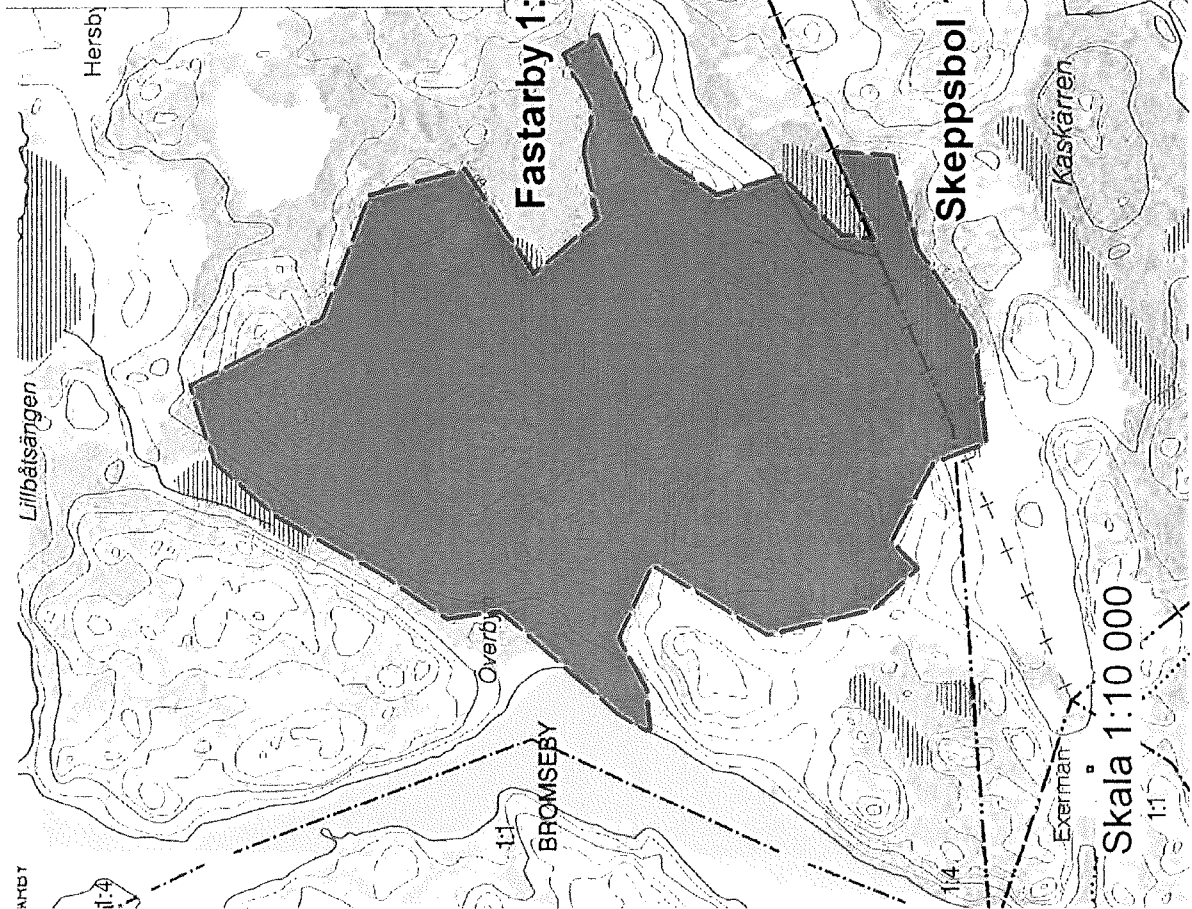
Beslutet kungörs i ortstidning

Beslutskarta

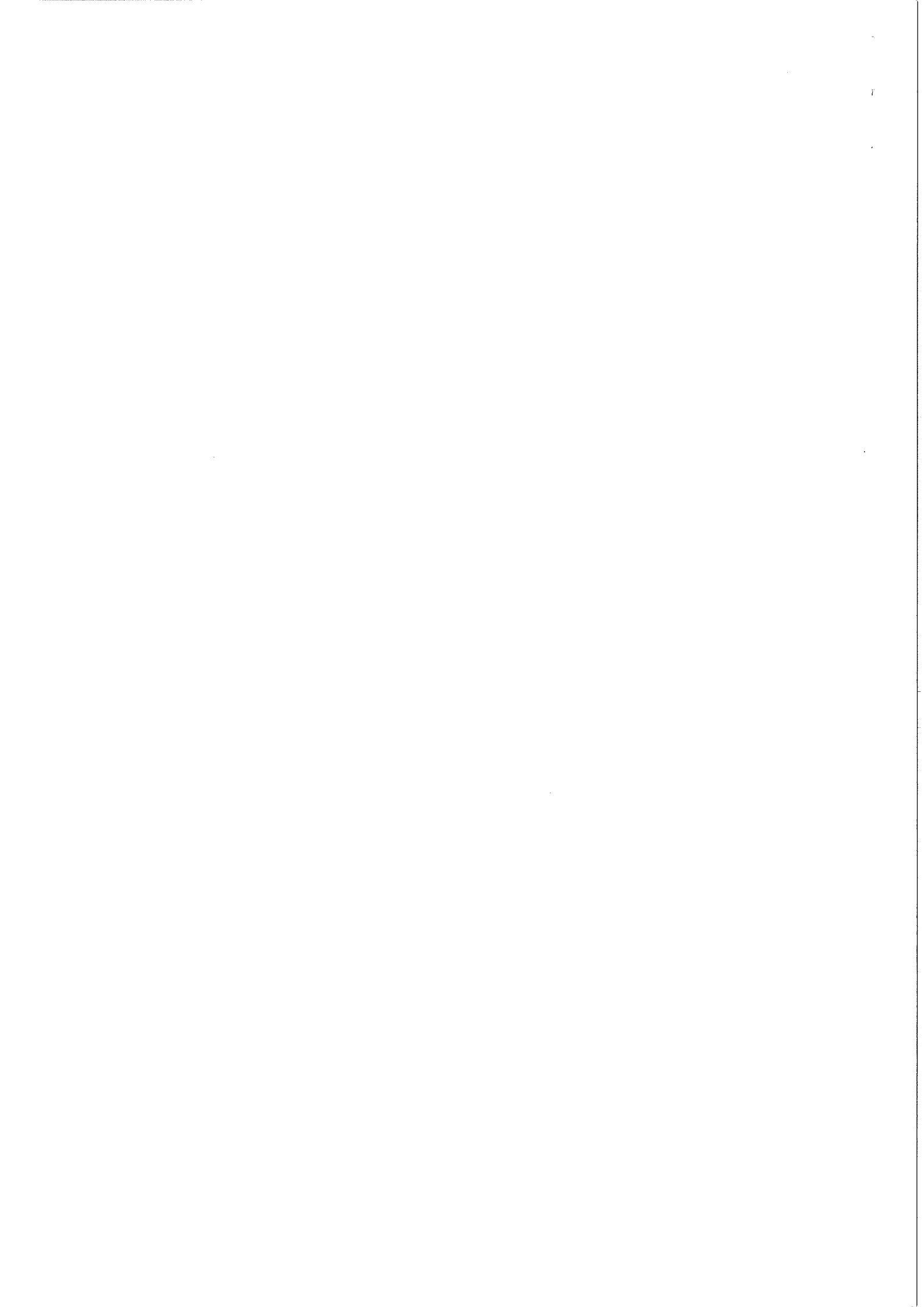
RESERVATSKARTA FÖR NATURRESERVATET EXERMAN-HERSBY

Skala 1:250 000

Skala 1:10 000

Skötselplan för Exerman-Hersby naturreservat

Föreliggande skötselplan har utarbetats inför bildandet av Exerman-Hersby naturreservat. Skötselplanen är fastställd av kommunfullmäktige i Vallentuna kommun vid beslut om bildande av reservatet den 2003-11-03.

1. ALLMÄN BESKRIVNING

Reservatsföreskrifter och grunden för beslutet återfinns i reservatsbeslutet

Naturtyper

Reservatet kan indelas i följande naturtyper (areal i hektar):

Barrskog	48,4
Lövskog	2,3
Hällmarker (impediment)	15,8
Totalt	66,5

Områdets naturvärden– hela reservatet inom Vallentuna och Österåkers kommuner

Reservatet består av en rad olika skogstyper vilket delvis kan förklaras av områdets bergiga och kuperade terräng. Trädskiktet domineras av 110-160-årig grandominerad barrskog med boniteter från G18 till G30. Andelen hällmarkstallskog uppgår till drygt 25%. Inom området finns också gransumpskog och klibbalkärr. I anslutning till branter vid sjön Tärnans östra strand finns rika bestånd av asp.

Granskogarna är i hög grad opåverkade av modernt skogsbruk. Döda träd och lågor finns i olika nedbrytningsstadier vilket ger en prägel av naturskog. Hällmarksskogarna är dimensionshuggna i slutet av 1800-talet. Det finns dock enstaka tallar som är 300 år eller äldre. Gamla stubbar med brandljud från 1600-, 1700- och 1800-talen påträffas inom flera av områdets hällmarker.

Exerman-Hersby har höga ornitologiska, entomologiska och botaniska värden. Inom området har ett fyrtiotal rödlistade arter påträffats varav flera förekommer tämligen allmänt. Många av arterna är starkt knutna till områden med död ved i olika former. Förekomsten av bergsbranter, klyftor och sprickor är påfallande och ger upphov till flera beskuggade miljöer med stort värde för kryptogamfloran. Exerman-Hersby har följaktligen ett påtagligt inslag av nyckelbiotoper varav tre har avgränsats av skogsvårdsstyrelsen i den riksomfattande nyckelbiotopsinventeringen.

Inom området finns minst en tjäderlek. Tjäder och järpe är karaktärsarter för Exerman-Hersby liksom hackspettar, varav fem arter före-

kommer regelbundet inom området. Däggdjursfaunan omfattar arter typiska för de uppländska skogsbygderna.

I de norra delarna av reservatet finns gammal gransumpskog med förekomst av gränsticka och kattfotslav. De västra och nordvästra delarna domineras av grov granskog av frisk ristyp, med ett på vissa ställen stort inslag av lågor och torrträd. Nära sjön Tärnan är fältskiktet örtartat och här förekommer krävande arter som tibast, vårärt, vätters, trolldruva och gullpudra tämligen allmänt. Här finns också inslag av grov asp och ek med lunglav, bårdlav och korallblylav. Exempel på andra intressanta arter är grön sköldmossa, långfliksmossa, kandelabersvamp och stor aspticka.

I den centrala delen av området ligger en gransumpskog som i öster övergår i ett lövkärr med påfallande sockelbildning. Sumpskogen omges av luckig blåbärsgranskog med god tillgång på lågor och torrträd och här förekommer kattfotslav allmänt. En av Stockholms läns största förekomster av den rödlistade och sällsynta skogstrappmossan finns i området.

I de södra delarna ligger ett större område med hållmarksskog i kuperad terräng. Garnlav växer på flera tallar och här gjordes 1995 ett fynd av den mycket sällsynta tickan *Skeletocutis kuehneri*. Här har också flera sällsynta vedinsekter påträffats, bl a raggbock som anses vara starkt knuten till urskogsartade bestånd. Hällmarken övergår i söder till en sluttning med olikåldrig och grov barrskog.

I östra delen utgör tall ett påtagligt inslag medan den västra domineras av gran i åldersklassen 110-160 år. Gammelgranlav täcker här träden upp till 5 m över marken. Skogen är luckig och har grövre lågor av främst gran. Det finns en viss kontinuitet av lågor och grövre torrgranar förekommer. Bland de många rödlistade eller sällsynta kryptogamerna kan nämnas vedtrappmossa, grön sköldmossa (riklig), ullticka, gränsticka och harticka. De rödlistade skalbaggsarterna tvärbandad knäppare och stekelbock har påträffats i området. Längre ned i sluttningen övergår blåbärsgranskogen i en lövsumpskog med öppna vattenspeglar. Här förekommer garnlav och platt spretmossa.

Syftet med reservatet

Syftet med reservatet ska vara att bevara ett för naturvården och vetenskapen värdefullt naturskogsliknande område och dess skyddsvärda växt- och djurliv. Området har också ett stort värde för friluftslivet genom sin tydliga vildmarksprägel och det rika växt- och djurlivet.

Ett annat syfte med naturreservatet är att visa och informera allmänheten hur naturliga skogsmiljöer, strukturer och processer ser ut och fungerar i de variations- och biologiskt rika miljöerna i Exerman-Hersby.

Friluftslivet i området bör vara av sådan art att inga omfattande anläggningar behövs.

2. PLANDEL

Mål med skötseln

Bevara naturskogen i området och gynna växt- och djurarter som är knutna till naturskogsmiljön.

Naturvårdsåtgärder

Någon naturvårdsskötsel bedöms inte vara aktuell i reservatet. Mindre naturvårdande punktinsatser för att gynna biotoper och arter får dock utföras av förvaltaren.

Jakt, skogsbruk

Jakt, undantaget fågel, är inte reglerad i reservatsföreskrifterna och får bedrivas enligt gällande bestämmelser av jakträttsinnehavaren. Vid transport ut ur reservatet av fälld älg får lättare älgdragare användas för körning i terräng. Körning bör ske så att markskador undviks.

Skogsbruk är förbjudet enligt reservatsföreskrifterna. Röjning av siktgator för jaktändamål är inte heller tillåtet.

Information

Skylt till reservatet ska placeras vid vägen till Bromseby. Tavlor som informerar om Exerman-Hersbyreservatets speciella naturvärden, utbredning, skogshistorik och skogsekologi arbetas fram och placeras vid parkeringsplatsen vid Bromseby/Pukeby. Ytterligare informationstavlor kan komma att placeras ut inom reservatet, bl a nära sjön Tärnan. Informationsskyltarna om reservatet och dess bestämmelser ska framställas enligt Naturvårdsverkets riktlinjer.

Tillgänglighet

Reservatet är tillgängligt för besökare enligt allemansrätten. Reservatet är tillgängligt till fots men är relativt svårtillgängligt. Störningar och slitage utgör inte några påtagliga problem inom området. Bedömningen är att besöksfrekvensen kan öka utan risk för större skada.

En mindre parkeringsplats med tillhörande informationstavlor bör anläggas vid Åsättravägen vid infarten till Bromseby. Parkeringsplatsen bör anläggas söder om vägen för att inte inkräkta på betesmarken vid Pukeby och dess skyddsvärda ekar.

Vandringsstigar

En vandringsstig från parkeringsplatsen vid infarten till Bromseby fram till reservatet bör markeras i terrängen.

Någon vandringsstig bör för närvarande inte anläggas inom reservatet. Om antalet besökande ökar så mycket att det medför vegetationsskador och störningar bör förvaltaren överväga att dra en slinga som visar representativa delar av reservatet.

Renhållning/sanitära anordningar

Behov av sanitära anordningar finns inte i inledningsskedet. Eventuellt skräp tas om hand vid tillsyn.

Utmärkning av reservatets gränser

Reservatets gränser ska märkas ut enligt svensk standard (SIS 150322) och Naturvårdsverkets riktlinjer.

Skötsel och förvaltning

Tillsyn ska utföras av naturvårdsförvaltaren Vallemtuna kommun alternativt av särskilt anlitad tillsynsman. Anteckningar om tillsyn och övrig naturvårdsförvaltning ska kontinuerligt föras av Vallemtuna kommun eller uppdragstagaren.

Finansiering

Finansiering av naturvårdsförvaltningen sker inom kommunens anslag för underhåll av naturreservat. Engångsåtgärderna finansieras inom kommunstyrelsens anslag för bildande av naturreservatet Exerman-Hersby.

Engångsåtgärder

1. Utmärkning av naturreservatets gräns.
2. Framtagande och iordningställande av informationsskyltar.
3. Iordningställande av parkeringsplats.
4. Markering av vandringsled till reservatet.

Flergångsåtgärder

1. Vägunderhåll i anslutning till reservatet
2. Tillsyn av engångsåtgärder
3. Omhändertagande av skräp

VAR SKA BESLUTET ÖVERKLAGAS	Kommunens beslut kan skriftligen överklagas hos Länsstyrelsen i Stockholms län
HUR MAN UTFORMAR SITT ÖVERKLAGANDE MM	I skrivelsen ska Ni - tala om vilket beslut Ni överklagar, tex genom att ange ärendets diarienummer - Redogöra för hur Ni anser att beslutet ska ändras. Ni kan givetvis anlita ombud för att sköta överklagandet åt Er. Behöver Ni veta mer om hur Ni ska gå till väga, så ring eller skriv till Länsstyrelsen.
ÖVRIGA HANDLINGAR	Om ni har handlingar eller annat som stöder Er ståndpunkt, så bör Ni skicka med det.
VAR INLÄMNAS ÖVERKLAGANDET	Er skrivelse ska lämnas/skickas till Vallentuna kommun, och inte till Länsstyrelsen.
TID FÖR ÖVERKLAGANDE	Vallentuna kommun måste ha fått Er skrivelse inom tre veckor från den dag Ni anses ha fått del av beslutet , annars kan Ert överklagande inte tas upp. Sökande och sakägare anses ha fått del av beslutet den dag kungörelse skett i ortstidning.*)
UNDERTECKNA ÖVERKLAGANDET	Er skrivelse ska undertecknas och namnteckningen förtydligas. Uppge också post-adress och telefonnummer.

*) INFÖRD I Dagens Nyheter den 14 november 2003
 Vallentuna Steget den 19 november 2003
 Mitt i Vallentuna den 19 november 2003

